

Monumentendag PRACHT PRAAL 2013 PRONK

ontdek
Goeree-Overflakkee

VOORWOORD

OPEN MONUMENTENDAG

Nadat de vier voormalige gemeenten jarenlang samenwerkten aan de organisatie van Open Monumentendag, is dit ook voortgezet door de gemeente Goeree-Overflakkee. Het comité Open Monumentendag Goeree-Overflakkee maakte een informatieve en handzame folder in een nieuw jasje.

Het thema van de Open Monumentendag 2013 op Goeree-Overflakkee is "Pracht, praal en pronk". Bij pracht gaat rijkdom met glans gepaard, bij praal komt schitterend vertoon aan de orde en pronk is meer een uiting van ijdelheid. Alleen zijn vormen van veel uiterlijk vertoon.

Ondanks de sierlijke plattelandsgemeenschap en nuchterheid van de bewoners, zijn er op Goeree-Overflakkee tal van kenmerken te vinden die bij het thema passen. Oude gebouwen zoals kerken, molens, torens en andere markante panden zorgen voor een karakteristiek beeld van onze leefomgeving. De voormalige streeklederdracht, bestaand uit kleding, sieraden en bijbehorende accessoires

maakt het plaatje compleet. In de folder staat het programma vermeld met locaties en evenementen die op 14 september te bezoeken zijn. Met een oog voor detail zijn pracht, praal en pronk te bewonderen.

In veel dorpskernen op Goeree-Overflakkee wordt aandacht besteed aan Open Monumentendag. Alle vrijwilligers die op welke manier dan ook betrokken zijn bij de organisatie, verdienen een hartelijk woord van dank. Met veel enthousiasme zetten zij zich in en maken zij het mogelijk dat ook Goeree-Overflakkee aansluit bij dit landelijke initiatief.

Met deze folder op zak, kunt u uw eigen route bepalen van de gebouwen of evenementen die u bezoekt. Mede namens het gemeentebestuur, wens ik u allen een plezierige en aangename culturele dag toe!

Corstiaan Kleijwegt,
waarnemend burgemeester van de gemeente Goeree-Overflakkee

OOLTGENSPLAAT HERVORMDE KERK

De dorpskerk aan het eind van de Voorstraat is anderhalve eeuw oud. De voorganger stamde uit de zestiende eeuw.

Herhaalde malen hadden Ooltgensplaat en het kerkgebouw zwaar te lijden van overstromingen, zoals tussen 1715 en 1718. De kerk stond in die tijd twee jaar lang in het water, waarbij o.a. grote gaten in de muren zijn geslagen. Hoewel hersteld, was ruim een jaar later de toestand van het gebouw dermate slecht, dat dit in 1845 werd gesloten. Dit beweerde althans burgemeester Anthonij van Weel. Deze burgemeester is wel verweeten, dat hij aan bouwwoede leidde. In 1847 werd de eerste steen gelegd van een nieuwe kerk op de oude funderingen. Het front aan de Voorstraat is in neo-classicistische stijl (Waterstaatskerk) opgetrokken.

Het oude raadhuis van Ooltgensplaat dateert uit 1616 en is opgetrokken in renaissancestijl. In 1839 wordt het pand 'gemoderniseerd'.

In de periode 1937- 1939 wordt niet alleen de buitenkant in oude luister hersteld maar ook het interieur wordt in stijl gerestaureerd.

De waag onder het raadhuis krijgt een andere plaats. Tegenover het raadhuis wordt in 1939 een weegbrug met huisje gebouwd om de vrachten van boerenwagens te wegen. De weegbrug in het wegdek is inmiddels verwijderd. Bij het weeghuisje is in 2011 een kunstwerk "de kademuur" aangebracht door Hugo Kaagman. Het kunstwerk bestaat uit grote en kleine Delftsblauwe tegels waarop hij met grafische sjablonen bewoners en toeristen vertelt over bijzondere momenten uit het verleden. Van slikhuisjes, de Bataafse Republiek via Napoleon en overstromingen naar de moderne tijd.

R AADHUIS

OOLTGENSPLAAT FORT PRINS FREDERIK

Ooltgensplaat is strategisch gelegen aan het Volkerak en al eeuwenlang een belangrijke vaarroute tussen Rotterdam en Antwerpen. Nadat ons land in 1810 bij Frankrijk werd ingelijfd, verrees aan beide zijden van het Volkerak een fort, in Ooltgensplaat met de naam Duquesne. De plattegrond is in hoofdlijnen trapeziumvormig, waarbij de walen van hele en halve bastions zijn voorzien. Op het plein van het fort werd een stenen geschutstoren gebouwd. Ook werden aan de landzijde drie redoutes (kleine veldschansen) aangelegd. Na het vertrek van de Fransen werd het fort omgedoopt tot Prins Frederik. In de decennia die volgden was er weinig of geen bezetting. Gedurende de mobilisatie van 1914 tot 1918 was die er wel, door zo'n 250 man. Na de Eerste Wereldoorlog verloor het fort zijn strategische betekenis en werd het in 1928 als vesting-

werk opgeheven.

Dit jaar zal de monumentendag, georganiseerd door Stichting BOOG, niet enkel aandacht aan het thema "pracht, praal en pronk" geven. Ook zal het feit dat 200 jaar geleden de Franse bezetting ten einde kwam, en hiermee de basis voor het Koninkrijk der Nederlanden gelegd werd, zal onder de aandacht gebracht worden. Uiteindelijk heeft het fort Prins Frederik hier ook een rol in gespeeld.

Officiële opening

Bij het Oude Raadhuis vindt om 11.00 uur de officiële opening van Monumentendag plaats door wethouder Koningswoud. Daarna zal er een historisch toneelspel opgevoerd worden, waarin op ludieke wijze de tijd van deze Franse bezetting en de bevrijding wordt besproken.

GOEDEREDE NH KERK

De trots van Goedereede is de imposante toren. Het kerkgebouw is in vergelijking tot de toren bescheiden uitgevallen. Dat is niet altijd zo geweest. Met de bouw van de kerk, die gewijd was aan St. Catharina, werd omstreeks 1453 begonnen en enkele decennia later uitgebreid tot een tweebeukige kerk, die vaststond aan de toren. Toen de welvaart van het stadje terugliep, kon men zo'n groot kerkgebouw niet meer onderhouden. Reeds in 1631 was er sprake van verval, waarna reparatie volgde. In 1695 werd besloten een kleine-

re kerk te bouwen, die uiteindelijk in 1708 verrees. Hierbij is deels gebruik gemaakt van oud muurwerk en zoveel als mogelijk hergebruik van de bakstenen.

Het avondmaalstel is op 4 januari 1795 geschonken aan de kerkelijke gemeente door de heer Cornelis Goekoop, voormalige burgemeester 'der zelfde Stede' en de huisvrouw mejuffrouw Sophia Dupper.

In de Ark, tegenover de kerk is een expositie ingericht met het thema Pracht, Praal en Pronkstukken. Waaronder het avondmaalstel van de kerkelijke gemeente en pronkstukken in de vorm van een collectie trouwjuwelen.

ORATORIUM KOOR ZWN

Het Oratoriumkoor Zuid-West Nederland is opgericht op 27 december 2001 en heeft 48 leden. Het koor heeft onder leiding van dirigent Bas van Houte al meerdere klassieke werken op haar naam geschreven, zoals de Matthäus Passion van Bach, Dixit Dominus van Händel en het Requiem van Verdi. De drijfveer van het koor is het levend houden van de klassieke (kerk) muziek, met de nadruk op de grotere koorwerken.

Het koor heeft al diverse koorreizen gemaakt waaronder Weimar, Berlijn en de laatste koorreis was in oktober 2012 naar Rome.

Het koor zingt in:

Stellendam	10.30 uur
Goedereede	11.30 uur

Ouddorp	12.30 uur
---------	-----------

Het mandolineorkest Estampida staat onder leiding van dirigent Marco Ludemann.

Een mandolineorkest is samengesteld uit instrumenten van de mandoline familie. De meest voorkomende bezetting is eerste en tweede mandolines, mandola's, mandoloncello, gitaren en een bas. Het repertoire bestaat uit origineel voor mandolineorkest geschreven werken en bewerkingen van werken voor andere bezettingen.

Het accent ligt op klassiek, heel breed, uit alle stijlperiodes. De keus is groot, want er is veel geschreven voor mandolineorkest.

Het orkest speelt in:

Ouddorp	11.00 uur
RTM	12.30 uur
Dirksland	14.00 uur
Ooltgensplaat	15.30 uur

ESTAMPIDA

SAS VAN DIRKSLAND

Door nieuwe inpolderingen moest de haven van Dirksland steeds worden verlengd. Het havenkanaal is ruim 5,5 kilometer lang. Steeds ontstonden problemen met de uitwatering en het op diepte houden van de haven. In 1790 werd besloten een schutsluis aan te leggen. Het was een kapitale investering voor die tijd.

Bij het sluisencomplex werd een woning gebouwd voor de sluiswachter. De haven werd druk bevaren door vrachtscheepjes, vooral in het najaar bij het verschepen van diverse landbouwproducten. In het kader van de Deltawerken is de haven in 1970 afgesloten.

Het pittoreske Dirkslandse Sas heeft thans meer een toeristische en cultuur-historische functie.

Het Streekmuseum aan het Kerkstraatje in Sommeldijk kan de schatkamer van Goe-ree-Overflakkee worden genoemd. In negentien afdelingen, van de Romeinen tot en met de Watersnoodramp van 1953, wordt de geschiedenis van het eiland verteld. Naast allerlei gebruiksvoorwerpen zijn er ook siervoorwerpen te zien.

Van glaswerk tot textiel, zoals een unieke collectie scheepsvlaggen en -wimpels.

Karakteristiek en streekgebonden is de streekdracht. Van de sobere rouwdracht tot de meer kleurrijke kleding en de daarbij behorende keuvels met sierraden worden er getoond.

De oude gemeentewapens zijn op glas geschilderd. Ook herinneren oude ambtsketens aan de vroegere gemeenten op het eiland. De oudste keten is echter van de schutterij uit Sommeldijk.

STREEKMUSEUM

GEMEENTE ARCHIEF

De bodebus

Veel ouder dan de ambtsketen van de burgemeester is het onderscheidingsteken van de gemeentebode, de bodebus. De naam en gebruik stammen uit de middeleeuwen. Hoe welgestelder een stad of dorp, des te waardevoller was de uitvoering van de bodebus. Die van Middeharnis dateert uit 1778 en is een laat voorbeeld van de Lodewijk XV-stijl (Rococo). Maker is Johannes Jansen uit Rotterdam. Uit een dorpsrekening blijkt, dat de nieuwe bodebus eigenlijk is ingeruild voor een oude zilveren ringkraag met twee zilveren vogels. Het dorpsbestuur kreeg zelfs geld toe! De bodebus is tegenwoordig niet meer in gebruik.

De sabel van de veldwachter

Op het platteland werd de openbare orde vanaf het begin van de negentiende eeuw gehandhaafd door de veldwachter. Gewapend met een sabel, een potlood en een zakboekje liep hij door het dorp en omgeving. Elk dorp had wel een gemeentelijke veldwachter. In 1840 liepen er vijftien rond op het eiland. In nauw overleg met de burgemeester probeerde hij de rust te handhaven en zo nodig kon hij boetes uitspreken. In een reglement werden zijn bevoegdheden geregeld. In de nachtelijke uren liep er een nachtwaker met een klepper door het dorp. Tegenwoordig rijdt een buitengewoon opsporingsambtenaar met een auto van dorp tot dorp.

Gemeentehuis

STELLENDAM KERK

Stellendam is het jongste dorp op Goeree-Overflakkee, ontstaan aan het eind van de achttiende eeuw. Kerkelijk behoorde het tot Goedereede. Naarmate het dorp groeide, bestond er behoefte aan een eigen kerkgebouw.

Ambachtsheer Iman Cau maakte dit mogelijk. Op 20 mei 1819 werd de eerste steen gelegd voor de kerk en in 1820 was de bouw gereed.

Het torentje is afkomstig van een boerderij onder Ouddorp. Bij een verbouwing in de jaren twintig werden elektrische lampen aangebracht. Er was toen nog geen elektriciteit op het eiland.

De stroom werd opgewekt door een aggregaat. De kerkgangers wilden thuis ook wel elektriek. En zo kreeg Stellendam in 1926 als eerste dorp op het eiland elektriciteit.

De kerk van Ouddorp moet zo rond 1348 zijn gebouwd en was gewijd aan Sint Maarten. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten werd het kerkgebouw in 1490 door de Hoeken zwaar beschadigd.

Het oudste deel van de kerk is het koor dat is opgetrokken in tufsteen. Tot in de twintigste eeuw waren in een deel van het schip nog sporen zichtbaar van Romaanse bouwkunst, maar bij een grote uitbreiding zijn deze sporen verloren gegaan.

De toren is mogelijk nog ouder dan de kerk. Hierin bevinden zich nog enige oude cellen en een soldatenkamer uit de Franse tijd. De oude gevangenis is tot het begin van de twintigste eeuw in gebruik geweest.

O UDDORP KERK

MOLENS

De molens op Goeree-Overflakkee zijn kenmerkend in het landschap en hebben een grote cultuur-historische waarde. De elf molens vallen in de categorie Grondzeiler en Stellingmolen. De molenaars van de Molenstichting Goeree-Overflakkee laten graag hun molens aan u zien!

Vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw vormt de stoommachine een directe bedreiging voor de windmolen. De industrie is door de komst van de stoommachine niet meer afhankelijk van de molens en de wind. In de vooroorlogse crisisjaren en tijdens de Tweede Wereldoorlog, met schaarste aan dieselolie en elektriciteit, kennen de windmolens nog een korte opleving. Maar na de oorlog raken ze verder in verval. In 1960 zijn er op Goeree-Overflakkee van de dertien korenmolens nog vijf bedrijfsmatig in gebruik. Dit komt door de geïsoleerde ligging van het eiland. De bedrijfsmatig in gebruik zijnde molens verkeren echter veelal niet in een topconditie.

Voor het onderhoud, de verze-

keringspremies, restauraties en promotie is voor de elf molens veel geld nodig. Gelukkig kan voor subsidies een beroep worden gedaan op overheden, zoals de rijksoverheid, de provincie en de gemeente waar een molen staat.

Geen enkele overheid verleent echter subsidie tot het volledige bedrag dat nodig is om molens te onderhouden. Om die reden zetten moleneigenaren alles op alles om het geld bijeen te krijgen.

Deze molens zijn open van 10.00 tot 17.00 uur:

Ouddorp	de Zwaan
Goedereede	de Windvang
Stellendam	Korenlust
Dirksland	de Eendracht
Sommelsdijk	de Korenbloem
Herkingen	de Dankbaarheid
Nieuwe Tonge	de Oranjeboom
Oude Tonge	de Korenbloem
Achthuizen	Windlust
Stad Haringvliet	de Korenaar
Den Bommel	de Bommelaer

RTM

De Stichting Museum v/h Rotterdamsche Tramweg Maatschappij, kortweg de RTM, vertegenwoordigt het vroegere openbare vervoer per spoor op de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden. Het museum ligt aan de voet van de Brouwersdam, in de duinen van Goeree. De tram rijdt van het museum naar halte Dolfijn bij Scharendijke.

In de jaren zestig van de vorige eeuw werd duidelijk dat de interlokale tramwegen, geen lang leven meer beschoren zou zijn. Enthousiaste tramliefhebbers verzamelden daarop een gevarieerde collectie RTM-materiaal.

Brouwersdam

In het duingebied bij de Punt werd een remise gebouwd en een traject aangelegd over de Brouwersdam naar het vakantiedorp Port Zélande. Vanaf 1996

worden ritten voor het publiek gereden tot aan het eindstation, halte Dolfijn. Nog steeds kan op Middelpaats Haven van de tram worden overgestapt op het MS Grevelingen voor een rondvaart over het Grevelingenmeer.

Nostalgische bussen

De RTM is in het bezit van oude bussen waaronder een 'Van Oeveren 40' met 45 zitplaatsen; een 'TCR-bus' met 40 zitplaatsen en de RTM 107, het 'Grasklokje'. Het Grasklokje is in de laatste fase van restauratie en daarna weer rijklar. Op monumentendag worden er twee bussen ingezet om de leden van het Oratoriumkoor en de orkestleden van Estampida te vervoeren naar de locaties waar zij optreden.

Programma zaterdag 14 september

Ouddorp

- 10.00-17.00 Hervormde Kerk, Weststraat 2
11.00 Concert Mandolineorkest Estampida
Optreden reizende dichters
12.30 Concert Oratoriumkoor Z-W Nederland
14.00-16.30 Raad- en Polderhuis, Raadhuisstraat 4
Expositie: Ouddorpers in den vreemden
10.00-17.00 RTM museum, G.C. Schellingerweg 2
12.30 Concert Mandolineorkest Estampida bij de RTM
Optreden reizende dichters

Goedereede

- 9.00-16.00 Hervormde kerk, Kerkpad 1
11.00 Opening
11.30 Optreden Oratoriumkoor Z-W Nederland
11.00-12.30 Ringsteken door de Zeeuwse Ringrijdersvereniging
11.00-12.00 Tijdreis door Goedereede voor kinderen (Woe Wei)
11.15-12.15 Stadswandeling Goedereede met gids
11.00-11.50 Beiaardbespeling door Jan Bezuijen
12.00 Klokken luiden met de hand
13.00 Opening Vuurtorententoonstelling in de Toren
13.15-17.00 Ringsteken
14.00-14.50 Beiaardbespeling door Jan Bezuijen
20.00-21.45 Concert Fiori Musicali
Gehele dag Fotopuzzeltocht: start bij de Toren, VVV en Bibliotheek
Beelden over de vuurtorens in de schuur op 'De Pad'

Stellendam

- 9.30-16.00 Hervormde kerk, Bosschietstraat 4
Tentoonstelling van een Graphic Novel uit Lukas 15
10.30 Concert Oratoriumkoor Z-W Nederland

Programma zaterdag 14 september

Sommelsdijk

- 10.00-17.00 Hervormde kerk, Marktveld 13, orgelbespeling
10.00-17.00 Het Streekmuseum, Kerkstraat
10.00-17.00 Fotoclub De Rarekie, Kerkstraat 7

Dirksland

- 10.00-17.00 Hervormde kerk, Ring 2
Muziek, kunst in de kerk en openstelling kerktoren.
13.00 Orgelbespelingen met Martin Mans
14.00 Concert Mandolineorkest Estampida
Optreden reizende dichters

Middelharnis

- 09.30-17.00 Hervormde kerk, Ring 15
10.00-16.00 Sionkerk Gereformeerde Gemeente, Landbouwweg 2
9.00-14.00 Open Dag gemeentehuis

Nieuwe-Tonge

- 10.00-15.30 Hervormde kerk, Kerkring 31

Achthuizen

- 11.00-16.00 Radio museum “ De Stove”, Achthuizensedijk 12

Battenoord

- 10.00-16.00 Mini(atuur) Automuseum Topolino, Battenoord 13

Oude-Tonge

- 10.00-16.00 Hervormde kerk, Kerkring 1
10.00-16.00 Automuseum Auperlé, Capelleweg 60

Programma zaterdag 14 september

Ooltgensplaat

11.00 Officiële Opening in het Oude Raadhuis

11.30 Historisch toneelspel

10.00-17.00 Hervormde kerk, Voorstraat

15.30 Concert Mandoline Orkest Estampida

10.00-17.00 Fort Prins Frederik

Ieder uur rondleiding vanaf het plein van het fort

Handige informatie

Deze brochure is met zorg samengesteld. Voor de meest actuele informatie verwijzen wij u naar één van de genoemde websites. Door gebruikmaking van de QR-code komt u direct op de pagina "Open Monumentendag" van gemeente Goeree-Overflakkee.

Kijk ook eens op onderstaande websites:

VVV Ouddorp www.vvvzeeland.nl/goeree-overflakkee

VVV Middelharnis www.vvvgoeree-overflakkee.nl

gemeente Goeree-Overflakkee www.goeree-overflakkee.nl

Stichting Podium

Goeree-Overflakkee

www.cultuurpleingo.nl

Open

MONUMENTENDAG

Rabo Vastgoedgroep
Hoofdsponsor

Rabobank

COLOFON

Deze uitgave is mogelijk gemaakt door medewerking van:

- Stichting Open Monumentendag Goedereede
- Stichting Podium Goeree-Overflakkee
- Molenstichting Goeree-Overflakkee
- Stichting BOOG Ooltgensplaat
- Fotoclub de Rarekiek
- VVV Ouddorp aan Zee
- VVV / ANWB Middelharnis
- Lokale organisatoren

Werkgroep Open Monumentendag:

Mirna Boogert, Caroline Blokland, Dorien Kickert, Jan Both, Gerda van den Boogert, Hans Gerlings, Jan Trompper, Hans Oosterom, Gilles Nattekaas en Ada Overwater (voorzitter).

Fotoverantwoording:

B&W Schrier,
Hans Oosterom,
Jan Keuvelaar;
voor- en achter-
pagina uit 'Kap en
keuvel'.

Met dank aan
diverse andere
fotografen.

Vormgeving:

Reageren?:

Suggestie:

Hans Oosterom, Fotoclub de Rarekiek

www.goeree-overflakkee.nl

tel: 140187

Postbus 1, 3240AA Middelharnis

Dit is een uitgave van de gemeente Goeree-Overflakkee.

Drukwerk:

D-sign Creatieve Communicatie

Monumentendag

PRA^{CH}T PRA^{AL} PRONK

2013

gemeente
Goeree-Overflakkee